

**МЕДИЧНЕ СТРАХУВАННЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРИКО-ПРАВОВІ
ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ**

Як відомо, на початку ХХ ст. українські землі входили до складу Російської та Австро-Угорської імперій. Імперії, на західноукраїнські землі розповсюджувалася юрисдикція Австро-Угорщини. Тому, при виявленні передумов становлення медичного страхування, слід дослідити окремо соціальне та правове становище населення Росії та Австро-Угорщини у ХІХ столітті.

Як зазначає Г.Токарєв, передумови запровадження обов'язкового медичного страхування – це конкретні життєві обставини, з якими пов'язується незадовільний стан вітчизняної охорони здоров'я, недостатнє фінансування, неможливість повною мірою реалізації прав пацієнтів, і, як наслідок, формування у суспільстві соціального запиту на проведення відповідних реформ [1, с.286]. Але з таким тлумаченням складно погодитися, оскільки в даному випадку автор висвітлює проблеми конкретно взятого суспільства, і є неможливим формування передумов виключно із недоліків. Враховуючи той факт, що основною метою медичного страхування є гарантування права людини на медичну допомогу, то слід зазначити, що визначальною передумовою впровадження такої системи є прагнення забезпечити громадян відповідними соціальними гарантіями. Виходячи з загального визначення передумов, доцільно запропонувати наступне тлумачення терміну «передумови» відносно медичного страхування. Передумови становлення цієї системи – це сукупність соціальних, економічних, правових та інших факторів, які формувалися об'єктивно впродовж певного часу і призвели до створення в державі системи медичного страхування.

Класифікація передумов медичного страхування на думку деяких дослідників передбачає їх поділ на соціально-економічні та юридичні. Наприклад, до соціально-економічних Г.Токарєв відносить: незадовільний стан економіки; недостатнє фінансування системи охорони здоров'я; необхідність формування в державі ринку медичних послуг; неможливість для переважної більшості громадян сплачувати страхові внески; приклади провідних держав світу, де існує обов'язкове медичне страхування[1, с.287]. Інший науковець, О.Олійник, зазначає, що передумовами впровадження медичного страхування є недостатнє фінансування охорони здоров'я, неналежна якість медичних послуг; незадовільний рівень соціально-економічних умов [2, с.344]. Безумовно ці проблеми мали місце і на теренах Імперії. Але, класифікація, яку здійснили науковці, не в повній мірі відображає передумови, зокрема правові, становлення системи медичного страхування.

На формування правових передумов вплинули два фактори. Перший – наявність законодавчих положень, владних приписів, закріплених принципів.

Другий фактор визначається рівнем правової свідомості. Як зазначає Демічева В.В., правосвідомість обумовлює відповідність поведінки окремих індивідів та їх груп нормам права, виступає критерієм оцінки діючого права, закону, забезпечуючи їх схвалення або неприйняття [3, с.24]. Саме правова свідомість вплинула на зростання впевненості суспільства в необхідності проведення реформ.

Крім вищезазначеної класифікації, можна поділити передумови, залежно від впливу соціально-економічних та правових факторів на суспільство. За такою ознакою доцільно виділити внутрішні і зовнішні. До внутрішніх передумов належать ті явища і процеси, які відбуваються в межах держави. Зовнішні передумови визначаються впливом геополітичних факторів.

При дослідженні передумов розвитку системи медичного страхування, слід звернутися до досвіду західноукраїнських земель, які у ХІХ столітті входили до складу Австро-Угорщини. Враховуючи географічне розташування і наявність на цих територіях сільськогосподарських районів, можна зазначити, що формування передумов мало інший характер. І.Фуртак вказує, що королівство Галичина і Володимирія і герцогство Буковина та Закарпаття у складі Австро-Угорської імперії впровадили обов'язкове медичне страхування (далі – ОМС) за моделлю Бісмарка в 1889 р. через 5 років після Німецької імперії (1884 р.) попереду інших країн [4, с.72]. Але на відміну від Російської Імперії, де страхові каси формувалися при промислових підприємствах, тут страхували, перш за все, робітників державної залізниці. Потрібно вказати, що основного розвитку на цих землях медичне страхування досягло у 20-ті роки ХХ століття, коли західні українські території стали частиною новоствореної Польської держави.

Потрібно підкреслити, що фактори, які вплинули на становлення системи медичного страхування не мали істотних відмінностей у Російській Імперії і Австро-Угорській, при цьому відрізнялися періодами та часовими межами запровадження такої системи.

Таким чином, соціальні, економічні, правові передумови прискорили процес розвитку медичного страхування, що позитивно відобразилося на рівні охорони здоров'я та добробуті населення.

Список використаної літератури.

1. Токарев Г.М. Обов'язкове медичне страхування в Україні: соціально-економічні та юридичні передумови запровадження / Г.М. Токарев // Публічне право. – 2011. – № 3 – С.286-292.

2. Олійник О.О. Чинники та передумови впровадження медичного страхування найманих працівників / О.О. Олійник // Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону. Фінансова політика та інвестиції: Збірн. наук. Праць. – 2010. Вип. ХVІ, № 3 – С.341-350.

---

3. Демічева В.В. Функції правосвідомості: поняття, система та значення / В.В.Демічева // Часопис Київського ун-ту права. Український науково-теоретичний часопис. – К.: Київський університет права НАН України; Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького НАН України.– 2004. – № 4. – С. 24–28.

4. Фуртак І. І. Історичні аспекти державного управління впровадженням страхової медицини в Україні / І. І. Фуртак // Ефективність державного управління: Збірн. наук. праць. – 2010. – Вип. 25 – С.71-76.